

VUORON VAIHTOA JA JUHLAA

Pääkirjoitus

Janus

Vuosi 2022 on Januksen ilmestymisen 30. vuosi. Samalla Lapin yliopiston toimituksen kausi päättyy, ja vuodenvaihteessa Turun yliopisto ottaa tehtävän vastuulleen. Tämä on Lapin toimituksen viimeinen pääkirjoitus, sillä vuoden viimeinen numero on teemanumero, jonka pääkirjoituksesta ja sisällöstä vastaavat teemanumeron toimittajat. Keitä he ovat ja mitä teemanumero käsittelee, jääköön yllätykseksi.

On siis aika pohtia kokemuksiamme tieteellisestä julkaisemisesta. Suomessa reilut 94 prosenttia tieteellisistä julkaisuista on Januksen tapaisten ei-kaupallisten toimijoiden käsissä (Mäkilä 2022). Se tarkoittaa muun muassa sitä, että työtä tehdään pääosin palkatta, lukuun ottamatta toimitussihteeriä ja taittajaa, jotka saavat työmäärään nähden pienimuotoista palkkaa tai palkkion.

Tieteellisten lehtien toimittaminen on kuitenkin erittäin opettavaista ja palkitsevaa, sillä se tarjoaa näköalapaikan tieteenalan uusimpaan tutkimukseen sekä kokemuksia siitä, miten käsikirjoitus arviointiprosessi(e)n ja muokkausten myötä jalostuu julkaisuvalmiiksi.

Toimittajille vertaisarvioitsijoiden etsiminen mahdollistaa verkostojen luomisen yli oman tutkimuksen aihealueiden. Haluammekin antaa suuret ja nöyrät kiitokset kaikille niille vertaisarvioijille, jotka otitte kautemme aikana tehtävän vastaan. Teidän työnne on tiedejulkaisemisen kivijalka. Vertaisarviointi on myös aihepiiri, josta monet tiedelehtien toimitusten toimijat kaipaisivat koulutusta (Mäkilä 2022). Meikin olemme toimituksessa pohtineet, millaiset ovat hyvät vertaisarvioinnin ohjeet, millaista osaamista eri käsikirjoitusten arviointiin tarvittaisiin, millainen arviointi on riittävän hyvä. On ollut myös tärkeää pohtia, millaista valtaa toimittaja käsikirjoitusten suhteen voi käyttää.

Kolmivuotisen toimituskautemme aikana lehteen on saapunut noin 200 uutta käsikirjoitusta, joista noin puolet julkaistaan. Hylkäyksistä merkittävä osa tapahtuu jo ennen vertaisarviointia. Käsikirjoitusten laatuun ennen lehteen lähettämistä on siis tarpeen kiinnittää huomiota. Turhan usein myös tiedostojen metatiedot jäävät poistamatta, vaikka tämä tulee tehdä ennen tekstin lähettämistä vertaisarviointiin.

Tieteellisen artikkelin käsikirjoituksen lähettäjät kysyvät toisinaan, miten kauan käsikirjoituksen lähettämisestä kuluu aikaa sen julkaisemiseen. Kysymys on tärkeä

etenkin väitöskirjatutkijoiden ja usein myös hankerahoituksen päättymisen kanalta. Julkaisemiseen kuluva aikaa on kuitenkin mahdoton etukäteen arvioida, sillä käsikirjoituksen laadun lisäksi julkaisemisprosessissa aikaa vie arviointiprosessi: arvioitsijoiden löytyminen, heidän mahdollisuutensa vastata arviointipyyntöön sekä aika, jonka he käyttävät arviointiin. Lisäksi aikaa vie tutkijan oma prosessi mahdollisten pyydettyjen muutosten tekemisessä. Julkaisuaikatauluun vaikuttaa myös se, että joskus lehden tulevat numerot ovat jo täynnä ja toisinaan tilaa on heti seuraavassa numerossa.

Haluamme vielä nostaa esiin muiden kuin tieteellisten tekstien merkityksen osana tiedejulkaisemista. Vaikka kiivain ja nopeatahtisin tieteellinen väittely on ehkä siirtynyt Twitteriin, on tiedelehtien puheenvuoroilla ja kirja-arvoilla tärkeä sija tiedejulkaisemisessa. Se on sosiaalityön ja sosiaalipolitiikan tieteenalojen yhteistä keskustelua ja tärkeää tieteen popularisointia. Kiitos kaikille tähän osallistuneille.

Tieteellisillä lehdillä on vankka lukijakuntansa. Paperilehtien lukijamääriä on vaikea arvioida, mutta Januksen sähköisen version tilastoista näkyy, että joitakin artikkeleita on ladattu useita tuhansia kertoja. Usein kestää vuosia, ennen kuin latauksia alkaa kertyä, ja se yhtäältä osoittaa tutkimuksen hyödyntämisen hitautta ja toisaalta se on hieno merkki tieteellisen tiedon kestävyydestä.

Pyrimme kestävyYTEEN myös arkistoimalla kaikki Januksen (ja sen edeltäjän Sosiaalipolitiikka-julkaisun) paperiset versiot. Mikäli lukijoissa jollakulla on vielä tallella Sosiaalipolitiikka-julkaisuja vuosilta 1982–1987 tai 1989 tai Januksen seuraavia numeroita: 4/2002, 4/2003, 3/2005 tai 4/2007 ja haluatte lahjoittaa ne arkistoon, niin ottakaahan yhteyttä Minnaan.

Lopuksi haluamme antaa kiitokset koko Lapin yliopiston toimitukselle, jonka kanssa on ollut erittäin hienoa tehdä tätä tärkeää työtä. Kiitos myös toimitusneuvostolle. Toivotamme menestystä Turun uudelle toimitukselle, vinkkimme teille on, että muistakaa hyödyntää toimitusneuvoston osaamista ja verkostoja. Tehkää rohkeasti omannäköistä lehteä!

Onnittelut 30-vuotiaalle, kiitos ja näkemisiin!

Minna Zechner ja Marjo Romakkaniemi

LÄHTEET

Mäkilä, Annastiina (2022) Selvitys kotimaisten tieteellisten julkaisujen toimitusten koulutus- ja yhteistyötoiveista. Tieteellisten seurain valtuuskunnan verkkojulkaisuja. <https://doi.org/10.23847/tsv.232>